

Pavol Bargár:

Mýty současného člověka

Aplikácia metódy „mýtického čítania“ na vybrané diela svetovej literatúry 20. a 21. storočia

Posudek disertační práce

Mgr. Pavol Bargár svou disertační prací významně přispívá k diskusi o mýtu. Dílo je symptomaticky podáno na katedře religionistiky Evangelické teologické fakulty UK ve studijním oboru zahrnujícím teologii náboženství. Mytologie, spíše jako literární disciplína je v německé jazykové oblasti u zrodu religionistiky jako samostatného oboru. Mýty, mýtickým vědomím, vztahem mýtického a historického, mýtického a racionálního se pak příliš nezabývala. Soustředila se zpočátku spíše na etnologickou látku a později se transformovala v sociologii náboženství. Mýtický či mýtopoetický přístup ke skutečnosti je důležitý pro teologii. Proto religionistika integrovaná do celku teologie náboženství je motivována se k tématu mýtična vrátit. Je biblická zvěst s mýtem v napětí, nebo je bible psána převážně mýtopeticky? Je třeba biblickou zvěst od případného mýtického rámce osvobodit nebo to není možné a tento druh převážně narativní a historicky nedostatečně podložené látky je nakonec nutno podávat mýtopoeticky, aniž by to okrádalo text o jeho naléhavost a jeho osvobodivou funkci vůči času, prostoru a všemožným lidským a přírodním danostem?

Otázky právě formulované se autor disertační práce přímo neklade. Připravuje však pro jejich oživení půdu. Neusnadňuje si situaci, když tradičně akademicky začíná etymologií a vymezením použitých termínů a snáší řešení ze značné šíře relevantní literatury. Následuje letmý historický přehled vztahu mýtu a logu uzavřený relativizací tradičního boje proti mýtu ve jménu logu. Boj raných křesťanů proti antickým mýtům doložený již v nejranějších novozákonních textech a boj osvícenství proti mýtům, mez něž jsou zařazeny i biblické texty se ukazuje jako marný, protože nakonec se rozlišení mýtu a logu jeví jako variabilní a komplikované a iluzorní.

V další části práce doktorand představuje sedm koncepcí mýtu u reprezentativních novověkých autorů a podrobněji referuje o pojetích Jamese George Frazera, Carla Gustava Junga, Mircei Eliada a Clauda Lévi-Stausse vždy ve vazbě na příbuzné autory. Vychází z primárních pramenů, ale představuje i recepci těchto pojetí v akademickém prostoru.

V kapitole věnované vlastní definici mýtu (s. 56 – 73) ukazuje, nač chce navázat a jaké charakteristiky mýtu pokládá za určující. Neškodilo by, kdyby obsáhlou kapitolu uzavřelo shrnutí, jinak totiž autorova definice mýtu (s níž dále pracuje) zůstává rozptýlena na 17 stránkách textu mezi různými variantami a odbočkami.

Zbývající dvě třetiny práce jsou věnovány „mýtickému čtení“ čtyř významných literárních děl 20. a začátku 21. století. Tato část je na úvodní pasáži navázána poněkud neorganicky. Jsou brilantně představeny koncepce mýtu, není však předem představena metoda mýtického čtení. Čím se řídí aplikace mýtů, či spíše mýtických motivů (interpretovaných teoretiky mýtického myšlení) na literární texty? Jak se liší tento přístup od legitimního literárně kritického a literárně historického přístupu? Patří toto čtení do religionistiky či teologie náboženství, když jsou mytologicky čteny texty sekulárního rázu?

Na tyto otázky autor odpovídá nepřímým, že metodu „mýtického čtení“ ukazuje na konkrétním materiálu. Zůstává otevřeno, jde-li o exeGESI či spíše o eisegesi beletristických textů. Je do nich mýtický motiv vnesen jako kulturní kontext literárních témat, pro autory děl možná někdy vědomě a záměrně, někdy nevědomky a autorem pak z prozaických textů vyčítán. Nebo tam motiv případně není a autor postupující ne zcela vymezenou metodou tam mýtický obraz včítá?

V úvodní pasáži autor pečlivě dokumentuje své prameny a jasně tak odlišuje svůj přínos od toho, co přejímá z jiných prací, třeba i kriticky. V části věnované interpretacím literárních děl pracuje s prameny jinak. V dílech shledává mýtické motivy a k jejich obecnému výkladu nachází oporu u čtyř autorů, jímž se věnoval v kapitole 1.2. na s. 23 - 56 a v dalších pramenech, nikoli však ve vztahu k probíraným prozaickým textům. Aplikace mýtických motivů a jejich interpretací na tyto texty se tedy jeví jako jedinečný autorův přínos.

Odhlédneme-li od ostrého předělu mezi teoretickým úvodem a praktickou aplikací, lze interpretaci ocenit, zvláště pokud přijdeme jako metodu angažované, případně i teologizující religionistiky rovněž imaginaci. Dovolíme-li autorovi nad texty spřádat obrazy, uznáme, že to činí dovedně, způsobem, který podněcuje k dalším úvahám, např. nad biblickým textem. Projevuje přitom znalost literatury zabývající se mýty v současné kultuře a v lidském vědomí, případně podvědomí a nevědomí.

Doporučuji práci přijmout k obhajobě, avšak očekávám, že autor v referátu o práci nebo v odpovědích na námítky uspokojivě propojí dvě části práce a uvede komisi do metody mýtického čtení použitelné pro beletrii a ukáže toto čtení jako snad alternativní, ale z hlediska obecné vědecké metodologie obhajitelnou metodu religionistické či teologické práce.

Zpracoval: Ivan Štampach

